

BEROEPSBELANGEN

INZAKE DE „TANDHEELKUNDIGE STATISTICA”

In het vorige nummer gevoelt college Smith zich genoopt critiek te oefenen op de statistische bewerking van het aantal gevestigde tandheelkundigen, welke de laatste jaren in het Tijdschrift wordt opgenomen. Om het „zeer onjuiste beeld van de verhouding van het aantal tandartsen tot dat van de bewoners eener gemeente” te demonstreeën, detailleert hij de plaatselijke gesteldheid van twee gemeenten; ten aanzien van Breda wijst de inzender op de aaneengroeiing met de omliggende plaatsen, van welk conglomeraat het zielental der eigenlijke gemeente van vestiging een te geringe afspiegeling is. Van de plaats zijner inwoning betoogt de schrijver, dat derzelve inwoners hun tandheelkundig heil elders zoeken, wat in het zielental der tabellen niet tot uitdrukking komt, zoodat deze een overdreven, geflatteerd beeld geven van de tandheelkundige bedrijvigheid aldaar. Ten slotte raadt de inzender aan om „voorzichtig te zijn met het trekken van conclusies” en „voor een juiste beoordeeling de plaatselijke toestanden in aanmerking te nemen”.

Het wil mij in de eerste plaats voorkomen, dat de geachte criticus aan het gepubliceerde cijfermateriaal onvervulbare eischen van veelzijdigheid stelt. Wat toch is het eenige doel der gewraakte statistiek en kan zulks ook alleen zijn? Het in gedetailleerd cijferbeeld brengen van de tandheelkundige bezetting van ons land op een bepaald tijdstip, het constateeren dus van een toestand, aan de hand van *objectieve, controleerbare* gegevens. Eenerzijds dus het totaal aantal tandheelkundigen, anderzijds het totaal aantal inwoners. De *beteekenis* van elk element dezer twee groepen voor de tandheelkundige verzorging blijft daarbij buiten beschouwing. Individualiseeren is voortreffelijk in de tandheelkundige praktijk, doch onuitvoerbaar in een statistiek. Wil men zich nu in een gedetailleerde vergelijking begeven, dan is daarvoor slechts één weg beschikbaar en wel die van de administratieve indeeling van ons land, waarvan de gemeente de kleinste een-

heid is en in het gekozen systeem van onderlinge vergelijking de eenig bruikbare, ondanks de meerdere of mindere grilligheid harer, uit tandheelkundig oogpunt inderdaad denkbeeldige, begrenzing. Er is eenvoudig geen betere bij de hand! Tot welk een minder juiste voorstelling van den *werkelijken* omvang van bepaalde bevolkingscentra dit leidt, toont collega Smith zéér terecht aan.

Edoch... ook ik heb mij beijverd om de gebreken van het gehanteerde stelsel den lezers terzelfdertijd duidelijk voor oogen te stellen. Zoo schreef ik in het Aprilnummer 1923 o. a.:

„In de eerste plaats speelt de omgeving een groote rol bij de „keuze van zoo'n centraal punt, verder de meer of mindere „graad van afsluiting van het omliggende gebied door de geo- „grafische gesteldheid (b.v. Zuid-Hollandsche en Zeeuwsche „eilanden, ligging tusschen groote rivieren, in het algemeen „verkeersbelemmeringen in bepaalde richting, enz.) de afstand „tot de naastbijzijnde plaats van vestiging, verkeersmiddelen, „enz. Een andere bron van onjuiste gevolgtrekkingen is gele- „gen in de vaak eigenaardige begrenzing of uitgebreidheid der „landelijke gemeenten, waardoor het zielental dikwijls niet als „maatstaf kan dienen bij de beoordeeling van de beteekenis „van de plaats met haar naaste omgeving.”

En vervolgens, na het noemen van eenige voorbeelden:

„Het zielental van die gemeenten kan slechts met eenige „kennis der locale situatie tot een juiste voorstelling leiden. „Dit is eveneens het geval met plaatsen, die met de naastliggen- „de zoodanig zijn vergroeid, dat de bebouwde kommen zonder „onderbreking in elkander overloopen.”

In de jongste statistiek heb ik zelf al gewezen op de bijzondere gesteldheid van Breda,

„waarbij de vergroeiing met de aangrenzende gemeenten, feite- „lijk een te geflatteerd beeld geeft.”

Ik voel mij derhalve gerechtigd te dezer zake de waarschuwing van collega Smith overbodig te achten.

Verder plaatst de inzender zich op het standpunt, gelijk reeds boven met een enkel woord werd weergegeven, dat het de bedoeling van een statistische bewerking als de onderhavige moet zijn, om de (gemiddelde) *praktijksomvang* tot uitdrukking te brengen, waarvoor hij de *modus operandi* in korte trekken aangeeft. Men zou dan bij de becijfering de zielentallen der omliggende gemeente bij dat van de centrale plaats van vestiging moeten voegen en verder de „trek” naar naburige grootere steden in mindering brengen! Het verlangt

weinig kijk op het werk om meteen te voelen, dat de techniek van een dusdanige „statistiek” de instelling zou vereischen van een enquête over het geheele land, gezwegen nog van de bovenmenselijke moeilijkheid om de invloedssferen der diverse gemeenten van vestiging vast te leggen in cijfers, die niet door een overmaat van schatting alle objectieve waarde zouden ontberen, zelfs indien van elk de genesis door een complete stamboom werd gewaarmerkt.

Het zal daarom van praktischen zin getuigen, indien men zich met een statistiek van objectieve gegevens tevreden wil stellen, ook al is het resultaat onvolkomen. Dat zij verleidt tot het trekken van verkeerde conclusies, ligt niet zoozeer aan het systeem als wel aan de verleiden, die daardoor blijk geven van gebrek aan onderscheidingsvermogen.

Wat ten slotte betreft des schrijvers veronderstelling, dat „vele” bewoners van een kleine gemeente met tandheekkundige hulp bij voorkeur hun tandarts kiezen in de naburige groote stad, wil het mij voorkomen, dat deze in haar algemeenheid onmogelijk juist kan zijn. Indien zulks als regel het geval ware, dan zouden o. a. de gemeenten Bussum, Hilversum, Bloemendaal, Rijswijk, Voorburg en Zeist niet tot de dichtst bezette van het land behooren. In dit opzicht geeft de statistiek al een heel duidelijk beeld. —

B.